

Правова база здійснення децентралізації в Україні

Постановка проблеми. Україна в непростих умовах досягає європейських стандартів у реалізації реформи децентралізації. Вже давно в Україні існує проблема неповноцінного фінансування сіл. Напевно, кожен скаже, що держава виділяє недостатньо грошей для розвитку села. Сільського бюджету вистачає лише на те, щоб роздати зарплату працівникам сільради, а грошей на ремонт дороги чи тротуару не вистачає. Але чому європейські села такі чисті і доглянуті, а українські ніби застрягли десь у минулому столітті? Саме це ми постараємося у данній статті дослідити. Що робить українська влада, щоб покращити стан українського села?

Метою нашої статті є аналіз законодавчої бази здійснення децентралізації в Україні.

Для висвітлення даної мети ми ставимо наступні **завдання**:

з'ясувати суть поняття «децентралізація»;

проаналізувати зміст основних законів по децентралізації.

Стан дослідження. Аналіз попередніх досліджень проблематики децентралізації влади різних країнах досліджували вітчизняні і світових вчених, зокрема: В. Борденюк, О. Бориславська, М. Іжа, Л. Лозовська, В. Матвієнко, В. Пилипишин, Д. Хріпливець, Я. Брюнкер, Ч. Тієбух, Х. Зоу, С. Юльмаз та ін. Проте недостатньо уваги приділено інституційним механізмам, що забезпечують демократичність і відкритість влади в ЄС. О. Бориславська стверджує, що децентралізація є досить складним поняттям, яке можна розвивати через його вплив: на адміністративно-територіальний устрій держави, систему органів публічної адміністрації, розподіл між ними функцій, повноважень та фінансових ресурсів. Проблематика децентралізації як одного із засобів підвищення ефективності функціонування публічної влади вже впродовж тривалого часу перебуває в полі зору вітчизняних науковців та експертів. Це зумовлено, зокрема, успішною реалізацією засад децентралізації у практиці більшості держав ЄС. Децентралізація означає такий спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, за якого із них більшість передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власним завданням та повноваженням органів нижчого рівня. В. Борденюк зазначає, що система взаємовідносин органів місцевого самоврядування та органів державної влади пов'язана з децентралізацією. На думку автора, на ефективність функціонування місцевої системи управління впливає зв'язок децентралізації влади, співвідношення функцій та компетенції органів влади, їх розподіл за функціональними та галузевими принципами.

Виклад матеріалу. Децентралізація — це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Так, щоб якомога більше повноважень мали ті органи, які ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найуспішніше. Чи наважиться держава передати повноваження, наприклад, із реєстрації нерухомості чи вирішення питань освіти та інших важливих питань маленькій сільраді, в якій голова і бухгалтер сидять на дотаціях, а з населення лише пенсіонери? Чи зможе така адміністративна одиниця розвивати підприємництво? Чи зможе населений пункт із обмеженими ресурсами та територією, недостатньою для соціального та економічного розвитку, забезпечити гідний рівень життя людей? Не зможе. Чи може бути успішною країна з бідними територіями? Навряд чи. Держава передає ресурси та повноваження згори вниз, передає засоби вирішення проблем на той рівень, де проблеми виникають, але держава ставить одну умову — руку, що приймає повноваження та ресурси разом із відповідальністю, треба зміцнити. Декілька невеликих громад треба об'єднати у потужнішу громаду, базуючись на географічних, історичних, економічних принципах. Для планування таких об'єднувачих процесів обласні ради ухвалили перспективні плани розвитку. Цей процес не був безхмарним і легким, до цих планів можливі зміни, але суть залишається такою: щоб бути в змозі хазяйнувати на своїй землі самостійно, треба зміцнитися, об'єднуючись. Революцією Гідності українці підтвердили, що вони європейці, що сповідують ті ж самі

цінності демократії, народовладдя, що й громадяни європейських країн з гідним сучасної людини рівнем життя. Сказавши А, кажемо і Б — треба реформувати країну. Ще 2014 року було ухвалено базові нормативні документи, окреслено певне бачення реформи територіально-адміністративного устрою та місцевого самоврядування, що й створило передумови для реальних кроків децентралізації, свідками якої ми стали вже в наступного 2015 року. Зараз ми розглянемо основні важливі нормативні засади для здійснення децентралізації в Україні. Отже, ще 1 квітня 2014 року Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням ухвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Ухвалив він Концепцію не просто так — перед цим провідні експерти Ради Європи повністю підтвердили відповідність Концепції європейським принципам самоврядування та рекомендували її як основу для розробки подальшої нормативної бази. Верховна Рада не відставала, і вже 17 червня 2014 року було прийнято Закон України «Про співробітництво територіальних громад» (саме про співпрацю, а не добровільне об'єднання, це різні закони — важливо їх розрізняти). Спираючись на такі інституційні засади, як Позачергове послання Президента України, затверджену Кабміном також у 2014 році Стратегію сталого розвитку «Україна 2020», Коаліційну угоду, Програму діяльності Кабінету Міністрів України, Верховна Рада затвердила План законодавчого забезпечення реформ в Україні. Важливим етапом у створенні законодавчого підґрунтя для змін мало би бути прийняття змін до Конституції України в частині децентралізації. Наразі не всі положення цього плану виконуються згідно затвердженого графіку, бо життя, як відомо, вносить свої корективи. Верховна Рада — колегіальний орган, а члени коаліції не завжди дотримуються коаліційних зобов'язань, проекти нормативних актів обговорюються, і деколи, після внесення всіх правок, можуть суперечити деяким положенням розроблених фахівцями концепцій. Починаються суперечки, процеси затягуються. Зокрема, зміни до Конституції, не прийняті парламентом у другому читанні, що ускладнює прийняття багатьох законів, які дозволять остаточно закріпити нові повноваження за громадами, зокрема про територіально-адміністративний устрій, про префектів, про розпорядження земельними ресурсами, «Про місцеве самоврядування в Україні». Але є ще один фактор — питання децентралізації політизувалося у зв'язку зі включенням цього питання до контексту Мінських угод, що є очевидною дипломатичною українською хитрістю. Бо, як зазначалося вище, децентралізація — це не збільшені повноваження регіонів, на радість сепаратистським рухам, як хочеться думати декому. Натомість децентралізація якраз — це збільшені повноваження громад, що є набагато меншими адміністративними суб'єктами. Сепаратисти виникають на рівні регіональних еліт, аж ніяк не на рівні громади, яка не виживе окремо економічно, політично тощо. Наприкінці переломного 2014 року було ухвалено два важливі закони:

- Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи».

- Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин». Ухвалення цього Закону дало можливість громадам навіть до об'єднання відчувати переваги децентралізації, бо збільшилися можливості місцевих бюджетів. Власні ресурси місцевих бюджетів зросли майже втричі, загалом обсяг фінансових ресурсів збільшився майже на 15%, що в номінальних цифрах склало 34,1 млрд гривень. Зросли обсяги фінансування освіти (13%) та охорони здоров'я (12%). Крім того, у 2015 році Державний Фонд регіонального розвитку отримав 5,7 млрд грн із державного бюджету, що, між іншим, включає 1 млрд грн на реалізацію проектів територіальних громад. Тобто, це означає, що окрім бюджетних коштів, можна виграти державний грант під різні проекти, подавши на розгляд Державного Фонду регіонального розвитку відповідні проектні заявки.

Отже, на 2017 рік передбачена фінансова підтримка місцевого та регіонального розвитку на суму близько 16 млрд грн: 6,5 млрд грн – субвенція на соціально-економічний розвиток; 270 млн грн – кошти на будівництво футбольних полів зі штучним покриттям в регіонах України. 4,0 млрд грн – субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на

реалізацію заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості; 3,5 млрд грн – Державний фонд регіонального розвитку; 1,5 млрд грн – субвенція на формування інфраструктури ОТГ; Крім того, у 2017 році на проекти регіонального розвитку за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від ЄС у рамках виконання Угоди про фінансування Програми підтримки секторальної політики — Підтримка регіональної політики України вже передбачено 650 млн грн. Таким чином, обсяг загальної бюджетної підтримки регіонів, порівняно з 2014 роком, збільшився в 33 рази, що дає підстави говорити про ефективність бюджетної децентралізації.

Законопроекти для невідкладного розгляду у Верховній Раді:

- №2489 Про службу в органах місцевого самоврядування
- №47724773 Щодо добровільного приєднання територіальних громад
- №5520 Щодо особливостей добровільного приєднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних районів
- №4742 Щодо статусу старости села, селища
- №4110 Щодо набуття повноважень сільських, селищних, міських голів

Мінрегіоном також розроблено 7 законопроектів щодо передачі органам місцевого самоврядування права розпорядження земельними ділянками державної форми власності та розвитку ринку земель, і очевидно, що буде здійснено кроки в напрямку ухвалення хоча би частини з цих законопроектів.

Висновки. Децентралізація – це один з перших кроків влади до демократизації Української держави. Вона є ефективною, має здебільшого позитивні тенденції для українського села. Завдяки даній реформі, українські громади в селах зможуть витратити більше коштів на розвиток свого села. Зокрема, це ремонт доріг, тротуарів, освітлення вулиць, модернізація сільських клубів, шкіл, дитячих садків. Молодь зможе з користю проводити час. Я сподіваюся, що реформа децентралізації влади в Україні буде успішною і позитивно вплине на подальший розвиток України.

Список використаної літератури:

1. В'ячеслав Р. Досвід децентралізації та деконцентрації влади в ЄС. – К., 2015
2. Гройсман В. Навіщо нам децентралізація? – К., 2015
3. Закірова С. Децентралізація в Україні: сучасний стан законодавчого забезпечення процесу реформування. – К., 2017
4. Закон України від 28.12.2014 № 71-VIII. – К., 2014
5. Закон України від 28.12.2014 №79-VIII. – К., 2014
6. Прес-служба Віце-прем'єр-міністра України. Децентралізація влади. – К., 2017
7. Сас О. Що таке децентралізація і навіщо вона нам? – К., 2016
8. Федоренко Ю. Децентралізація влади – «ЗА» та «ПРОТИ». – К., 2015
9. Гурик, М. І. Українська політична еліта: історичний огляд і перспективи розвитку // Інтелігенція і влада. – Одеса : Астропринт, 2006. – С. 67-73.
10. Гончарук, Т. В. Філософські проблеми державного управління [Текст] : навч. посіб. / Т. В. Гончарук, М. І. Гурик, М. Л. Шумка ; відп. за вип. Т. В. Гончарук. – Тернопіль : Економічна думка, 2015. – 216 с.
11. Гурик, М. І. Концепція еліти В. Литинського: аналіз і перспективи / М. І. Гурик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Культурологія», Острог, 2010.– С.121-126.
12. Гурик, М. І., Шумка, М. Л. «Каста луччих людей» у соціально-філософському вченні Дмитра Донцова / М. І. Гурик, М. Л. Шумка // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філософія».– Вип.8.– Острог, 2011.– С.36-46.